

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
i la setmana que ve:
L'experiència contemplativa al segle XXI

Estils

LES FACETES DE GREGORI ESTRADA
Al llibre *Respirar el segle*, Joan Todó fa una evocació biogràfica del pare Gregori Estrada (1918-2015), monjo de Montserrat i compositor.

Rituals interreligiosos: habituals i necessaris?

Participar en els rituals d'una religió que no és la pròpia és una temàtica complexa, polèmica i poc estudiada

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

S'imposa la necessitat de diàleg i entesa entre creences. L'anomenat diàleg interreligiós, conegut també com a diàleg interconfessional per la seva voluntat d'establir vincles amb aquelles confessions que no es defineixen com a religioses, és constant i va en augment a tot el món, malgrat la contrapart excloent i refractària a qualsevol tipus de convivència. Una contrapart, cal recordar-ho, sovint empenyida per motius ideològics amagats sota un discurs religiós, buscant una legitimitat en la paraula que perd automàticament en la pràctica. La tasca de qualsevol iniciativa que fomenti el diàleg interreligiós i interconfessional és essencial per mantenir el fràgil llaç que ens continua fent humans, malgrat tot. Un diàleg que en la seva primera etapa, com qualsevol diàleg veritable, es nodreix de paraules, però que necessita anar més enllà del formalisme perquè veritablement fecundi. A tot el món coneixem cada vegada més casos d'aquestes trobades entre comunitats religioses que emfatitzen els punts en comú al voltant del respecte i la convivència, tant des del nivell institucional, com de base i que volen respondre a una necessitat de la gent. Necessitat de conèixer, de parlar, de respectar.

Límits i oportunitats

En un entorn religiós, els rituals són font d'identitat que, simbòlicament, nodreixen la vivència d'aquella comunitat. Són pràctiques que, en si mateixes, donen significat a l'experiència del creient. Un creient que, en tot ritual, és centre i alhora perifèria: peça clau perquè el ritual es pugui desenvolupar i alhora prescindible en tant que individu, doncs tot ritual transcendeix la noció d'autoria: el ritual necessita persones, no personalismes. És el creient qui s'endinsa plenament en el ritual i alhora és el ritual el que penetra marcadament en el creient. Per aquestes característiques tan especials, la varietat de rituals associats a una religió en particular són tan protegits pels seus fidels. Però aquesta protecció sovint esdevé excloent quan, precisament per por que el ritual en si es desvirtuï, la mateixa comunitat no deixa que ningú fora d'aquesta hi participi. Alguns hi veuen una porta oberta a la transgressió que no cal promoure. No obstant això, en un

RUPAK DE CHOWDHURIF/REUTERS

món que està més abocat a la pluralitat que mai i on és imperiosa la necessitat de construir ponts de convivència, alguns sectors en l'àmbit del diàleg interreligiós comencen a promoure cada vegada més aquesta pràctica de participar en els rituals de l'altre. És una qüestió complexa i polèmica, incipient i, com a tal, amb poca reflexió teòrica al darrere. Des dels estudis religiosos no és habitual trobar gaires reflexions sobre aquesta temàtica, per això és molt benvinguda la tasca que han fet els professors Marianne Moyaert i Joris Geldhof recopilant perspectives teòriques i estudis de casos de diversos àmbits al llibre *Ritual Participation and Interreligious Dialogue. Boundaries, Transgressions and Innovations* (Bloomsbury), on diversos experts analitzen les complexitats i matisos que desperta la qüestió.

En primer lloc cal diferenciar entre una pregària multireligiosa i una d'interreligiós. La primera és més habitual i succeeix quan membres de diverses tradicions religioses es troben sota un objectiu comú, ja sigui una catàstrofe natural (terratremols, tsunamis...), humana (un atemptat terrorista, una guerra...) o per reivindicar la pau i la convivència. En aquests casos, la pregària multireligiosa ofereix un espai on els representants de cada religió re-

Pluralitat
En les
pregàries
interreligioses,
els membres
de diverses
religions són
convidats a
participar

sen segons la seva fe i la resta els acompanya amb respecte i silenci. És una manera no participativa i molt més freqüent que la pregària interreligiós, on els membres que no formen part d'aquella religió són convidats a participar activament en el ritual com si fossin uns fidels més d'aquella tradició.

Polèmica i necessitat

Tenint en compte que venim d'un passat no gaire llunyà on les grans religions del món estaven enfrontades i solien mostrar discursos excloents, és fàcil entendre que aquest tipus de pregària interreligiós encara desperti molta polèmica. És possible participar sincerament en el ritual d'una altra creença? Quins són els seus aspectes positius i quins els negatius? La complexitat és gran i afecta tant a qui entra en aquest espai que no és el propi com a qui l'acull: hoste i amfitrió tenen, en aquest cas, dubtes i pors, on la intenció és clau. Les persones que expliquen per què volen participar en el ritual d'una altra religió ho fan normalment empenyides per la necessitat de solidaritzar-se amb aquella comunitat, però sovint això també deserta recel perquè es pot interpretar com una mena de superioritat espiritual en l'actitud d'aquestes persones. En altres contextos, en canvi, la participació en rituals interreligi-

sos és molt habitual i tradicional: diversos exemples asiàtics ens mostren com la població musulmana, budista, hindú o cristiana es troba en espais compartits, per exemple santuaris o pelegrinatges. Aquest fet porta a concloure que les societats on la convivència entre religions és centenària és més fàcil que es doni aquest vincle sense per això caure en el sincretisme.

La clau d'aquesta participació, com recorda Joris Geldhof, professor a la Facultat de Teologia de Leuven (Bèlgica), és participar-hi amb prudència, respecte i, en especial, sensibilitat. Geldhof assenyala també la dificultat a l'hora de pensar, des de la teoria, aquesta temàtica: "Estem tractant una qüestió amb una particularitat concreta davant la qual els nostres marcs de referència generals i les teologies tradicionals no estan adaptats, ja que no podem reduir-ho a un fet individual, acció, problema, experiència o símbol, sinó a una combinació de tot això. Per tant, necessitem més reflexió sobre aquestes trobades per generar un llenguatge que, per un cantó, pugui descriure la idiosincràsia dels rituals interreligiosos i, també, respecti la seva natura misteriosa. Aquesta perplexitat, per sobre de tot, està relacionada amb l'especificitat irreductible dels rituals, que mai poden ser un mer objecte de recerca", conclou. —

OPINIÓ

Llibertat i presó

FLAVIA COMPANYY
ESCRITORA

A Memòries de la casa morta, Dostoievski relata els vuit anys que va viure sotmès a treballs forçats a Sibèria, acusat de crims contra la seguretat de l'Estat, i hi escriu: "Què està per sobre dels diners per al presoner? La llibertat o, almenys, qualsevol somni de llibertat". Però més endavant, cap al final, assegura: "Voldria comentar que, com a conseqüència de la nostra tendència a somniar i de la llarga privació, a la presó la llibertat ens semblava més lliure que l'autèntica llibertat, tal com aquesta és de fet a la realitat".

En què consisteix, doncs, la llibertat, si la persona que és alliberada d'una presó sent que, comparat amb el seu somni, el que n'obté és inferior? I quin és el somni de llibertat d'un ésser lliure?

Vaig conèixer una persona que em va comentar que el seu propòsit era deixar de jutjar. Recordo també que vaig pensar que no hi devia haver cap altra presó més amarga que la impossibilitat d'observar.

"A conseqüència de la nostra tendència a somniar i de la privació, a la presó la llibertat ens semblava més lliure que com és a la realitat"

Impossibilitat que provoca una barrera que s'estableix entre l'extern i l'intern: el prejudici, la valoració que hom fa de les coses en comptes de percebre-les. La incapacitat del coneixement. La dificultat insuperable de ser aquí i ara; amb l'experiència viscuda, sí, però amb la curiositat intacta.

Tendim a fabricar reixes amb les nostres idees preconcebudes. Creiem que ens aïllen i que ens defensen, però més aviat ens limitem i ens empresonem. I un cop allà, dins aquella construcció nostra de la qual resulta tan difícil fugir com de qualsevol presó, somniem amb la llibertat i la projectem cap al futur, com si es tractés d'un tren que encara ha d'arribar.

Aleshores, parafrasejant Dostoievski, em formulo aquesta pregunta: Què està per sobre dels prejudicis, pels éssers teòricament lliures que en són presoners? La resposta, en aquest cas, no és pas ni la llibertat ni el somni de la llibertat.

GETTY

Gent

TEXT:
JOAN CALLARISSA

Títolasdjh agsdjfhgsjhdhsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Títolasdjh agsdjfhgsjhdhsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Quisque ut arcu augue, vitae aliquet

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

Maecenas suscipit feugiat lli, nec bibendum orci mi in elit. In ante leo, blandit noe sIn sit amet ritras velit. Nulla ac dolor magna, id eleifend velit. Quisque consequat diam in eros suscipit eu fringilla arcu faucibus. Aenean vel diam est, non sodales neque. Fusce sed molestie ipsum. Nam et sagittis purus. In pretium condimen. —